

MAGYAR BOTANIKAI LAPOK.

(UNGARISCHE BOTANISCHE BLÄTTER.)

Kiadja: — Herausgeber · Szerkeszti — Redacteur: Főmunkatárs: — Hauptmitarbeiter
Dr. DEGEN ÁRPÁD. ALFÖLDI FLATT KÁROLY. THAISZ LAJOS.

I. évfolyam. Budapest, 1902. december hó. N°. 12. SZ.
I. Jahrgang. Budapest, Dezember 1902.

A 12. szám tartalma. — Inhalt der 12. Nummer. — *Eredeti közlemények.* — *Originalaufsätze.* — Bernátsky J. *Ceterach officinarum* Willd. a deliblati homokon. (*Ceterach officinarum* Willd. im deliblater Sande.) p. 357. old. — J. Murr. *Chenopodium*-Beiträge. (Fortsetzung.) p. 359. old. — Borbás V. Hazánk meg a Balkán *Hesperisei*. (*Species Hesperidum Hungariae atque Haemi.*) (Folytatás. — Fortsetzung.) p. 369. old. — Torday Gy. A *Sinapis dissecta* Lag. Budapest határában. (*Sinapis dissecta* Lag. im Gebiete der Stadt Budapest.) p. 380. old. — A. Flatt K. A herbariumok történetéhez. (Folytatás) — Zur Geschichte der Herbare. (Fortsetzung.) p. 382. old. — *Apró közlemények.* — *Kleine Mitteilungen.* — Degen A. *Pedicularis Grisebachii* Wettst. Szerbiában (in Serbien) p. 387. old. — Holuby J. *Glaucium*, *Plantago*, *Ajuga*. p. 388. old. — *Hazai botanikai dolgozatok ismertetése.* — *Referate über ungarische botanische Arbeiten.* p. 388. old. — *A kir. magy. Term. tud. Társ. növénytani szakosztályának 1902. december hó 10-ikén tartott ülése.* — *Sitzung der botanischen Section der kön. ung. naturwissensch. Gesellschaft am 10. December 1902* p. 394. old. — *Gyűjtemények.* — *Sammlungen.* p. 395. old. — Hirdetés. — Ankündigung. p. 396. old.

Mellékelve: 2 tábla. Beigelegt 2 Tafeln.

Ceterach officinarum Willd. a deliblati homokon.

(*Ceterach officinarum* Willd. im deliblater Sande.)

Irta: Dr. Bernátsky Jenő (Budapest).

A deliblati homoknak nemcsak a legsívárabb, futóhomokos helyei érdekesek, hanem a homokvidék közepén fekvő erdőségek is figyelmet érdemelnek. A homokvidék kerületi részeinek fátlan legelőin és kaszálóin keresztülhatolva, e homokvidék belsejében fekvő kies, *Quercus pedunculata*, *Qu. pubescens*, *Tiliu tomentosa*, *Prunus Mahaleb* stb. alkotta ligetek növényzetét kutatgatom már évek óta s ott már nem egy szerencsés florisztikai leletre tettem szert. Legujabb időben, 1902. június havában, az említett ligetek körül nagy mennyiségben elterjedő boróka (*Juniperus communis*),

Cotinus Coggygria, *Rhamnus tinctoria* stb. alkotta csalitban legnagyobb meglepetésemre a *Ceterach officinarum*-nak egy nem valami erőteljes, de elég szépen kifejlődött példányára akadtam. Evvel a nevezetes lelettel a deliblati homokról immár öt haraszt-faj ismeretes. úgymint a *Pteridium aquilinum*, *Asplenium Trichomanes*, *Polypodium vulgare*, *Botrychium Lunaria* és a *Ceterach officinarum*, a mi tekintettel arra, hogy még csak egy-két évvel ezelőtt ugyanott csak 1 haraszt, t. i. a *Pteridium aquilinum* előfordulása volt biztosan megállapítva, s hogy az egész Alföldről is csak mindössze 5—6 szárazföldi harasztot ismertünk, elég szép szám. Igeu nevezetes, hogy a deliblati homokon némely olyan harasztfajt sikerült találnom, mely más egyebütt nemcsak az Alföldön, hanem mondhatni — Horvátországot és Fiume területét nem tekintve — egész Magyarország tölgyövében rendkívül ritka. A deliblati homok belsejében fennmaradt erdővegetáció olyan erdei növényeknek kedvez, melyek másutt az egész Alföldön és az alföldszéli hegyeken nem igen telepednek meg. A mi épen a *Ceterach officinarum*-ot illeti, az az egész Alföldről és a Dunántúl laposabb vidékeiről ismeretlen, az alföldszéli hegységekben pedig csak ott fordul elő, ahol kedvező mészkőtalaj kínálkozik neki. Legközelebbi termőhelyei a deliblati homokhoz a déli Krassó-Szörénymegyei mészhégyek (mész sziklái). A *Pteridium aquilinum* az Alföld összes nagyobb homokvidékein megterem. Az *Asplenium Trichomanes* az alföldszéli legszárazabb hegyek sziklahasadékaiban is otthonos, de az Alföld más vidékéről nem ismerjük.

Ellenben a *Botrychium Lunaria* megint olyan faj, mely Magyarország egész tölgyövében legalább is ritka, mert a hegységekben is inkább a havasi régióban, a fenyőöv felett tenyészik leggyakrabban. Különben nemcsak az az egynehány haraszt, hanem más növény, így különösen a *Tilia tomentosa* gyönyörű ligetei, melyekben vagy melyek körül *Evonymus verrucosa*, *Thalictrum aquilegifolium*, *Cephalanthera rubra*, *Epipactis latifolia*, *Convallaria majalis* stb. nő, azt mutatják, hogy a deliblati homokot nem szabad egy nagy kietlen pusztának nézni, mert az csak ott pusztá, ahol a futóhomok uralkodik, ellenben a mélyében fekvő bántatlan erdővegetációja vetélkedik hegységeink legszebb, legüdébb növényzetével. Ki kell emelnem, hogy a deliblati homok erdős ligetei kiváltkép az itt-ott igen magas homokdomboknak északi lejtőin vagy azok tövén, sokszor katlanszerű mélyedésekben fejlődnek ki legszebben. Az említett harasztok a *Juniperus communis* alkotta sűrű rengetegben nőnek leginkább, szintén többnyire északi oldalon, míg a dombok vagy buczkák déli lejtői rendszeren sivarabbak. A magyar geológusok és geographusok jól tudják, hogy ennek mi a magyarázata: a dombok vagy buczkák északi oldalai az ezen vidéken uralkodó szárazító délkeleti szélről természetből fogva megvannak védve, míg ellenben a tulsó oldaluk könnyörtelenül ki van téve a hirhedt Kossavának. Az északi oldalt is éri szél, különösen

tavaszzsal, nyár felé, de az akkor esőt hoz, a talajt fel nem forgatja, hanem inkább felfrissíti.*

Gelegentlich einer im Monate Juni 1902 auf die Sandhügel bei Deliblat (Temeser Comitatus) unternommenen Excursion entdeckte ich *Ceterach officinarum* W. auf Sandboden u. zw. unter *Juniperus communis*, *Cotinus*, *Rhamnus tinctoria*-Gesträuch, welches die aus Eichen, Silberlinden, *Prunus Mahaleb* etc. bestehende Haine umgürtet. Durch diesen Fund wird die Zahl der vom deliblater Sande bekannten Farnekräuter (*Pteridium aquil.*, *Asplen. Trichomanes*, *Polypod. vulg.*, *Botrych. Lunaria*) auf fünf erhöht; auch ist das Vorkommen dieses bisher nur von Kalkfelsen bekannten Farnes auf Sandboden höchst auffallend.

Chenopodium-Beiträge.

Von Dr. J. Murr (Trient).
(Folytatás. — Continuatio.)

Sequuntur duae species probabiliter novae:

Ch. bolivianum mh. 1902.

Ch. suffruticosum 2 dm altum ramis densis erectis, foliis omnibus *palaeformi*-triangularibus apice rotundatis petiolo sublongioribus 18 mm longis 12—15 mm. latis, infra dense supra parcius albo-farinosus, inflorescentia fastigiata, floribus glomerulatis satis grandibus dense farinosus, calycis laciniis triangulari-ovatis obtusissimis inter se concludentibus, anguste marginatis; seminibus? (fig. 16).

Bolivia; La Paz c. 3200 m s. m. leg. MIGUEL BANG 1889 [*B.* Pl. boliviana a M. B. lectae nr. 56, pro *Ch. albo* L.]

Oregon: Cascade Mountains circa Fort Colville lat. 49° (*B.* Oregon Boundary Commission, leg. Dr. LYALL 1860. pro *Ch. albo*). Forma oregonensis lobis lateralibus fortius evolutis emarginatis a planta boliviana differt.

*Azon botanikus kollegáim számára, kik a deliblati homok iránt érdeklődnek s a főntebb említett, nehezen megközelíthető erdős részletekbe akarnak hatolni, azt tanácsolom, hogy a vasúttal Uimára utazzanak, a hol a Ruzsiczka-féle vendéglőben kitünő szállás vár rájuk. Onnan másnap kora reggel kocsin egyenesen Susarára, a Ferencz József kúthoz és onnan Fejértelepre lehet menni. Fejértelepről könnyebb azután a Czrui vrh tájékára eljutni, melynek környékén, különösen mélyebben a Flanville felé, szebbnél-szebb erdőrészletek vannak, habár helyiyel-közzel, leginkább utak mellett, egy kis futóhomok is akad. A leghíresebb deliblati ritkaságok, pl. *Mattia umbellata*, *Thesium elegans*, *Allium flavescens* épen azon a vidéken találhatók legbővebben.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1902

Band/Volume: [1](#)

Autor(en)/Author(s): Bernatsky Jenő [Eugen]

Artikel/Article: [Ceterach officinarum Willd. im deliblater Sande 357-359](#)